TIGHT BINDING BOOK

brown book

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204742
UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీరస్తు.

అర్జునప్రతిజ్ఞ

వచనకావ్యము.

కందాళ నృసింహయ్యగారిచే

రచితము.

[illegible] చాలపేట

[illegible] గారిచే

ప్రకటితము.

[illegible]

[illegible] ముద్రాక్షరశాలయందు [illegible]

ముద్రితము.

1927

All Rights Reserved

ప్రకటన.

ఈ గ్రంథము గవర్నమెంటువారి కాపీరైటు రిజిష్ట్రేషను ఆక్టు ప్రకారము రిజిష్టరు చేయఁబడినది. కావున ఇతరులు ముద్రించకూడదు.

ఈ గ్రంథము వలయువారలు ఈ దిగువ విలాసమునకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

వీరభారతి అండు కంపెని,

నెం. 316, ఆగారయ్యం మొదలివీధి, ప్రాతచాకలిపేట, మదరాసు.

పీఠిక.

"అర్జునప్రతిజ్ఞ" యను సరసవంతమైన చిన్ని పొత్తమును గడవఱకుఁ జదివి యిందలి సారాంశమును గ్రోలి యెంతయు నానందించితి. ఇయ్యది తేట తెనుఁగున మృదుమధుర శైలిని వ్రాయంబడియున్నది. ఇందు గుంతీదేవి వ్రతమాచరింపఁ బూనినపు డర్జునుండు స్వర్గమునుండి యైరావతమును భువికిం దెచ్చుటకై చేసిన ప్రయత్నములును, దన తల్లియొక్క వ్రతమును నిర్విఘ్నముగ నెఱవేర్చు నిమిత్తమతనికిం గలిగిన బుద్ధివివేక ధైర్యస్థైర్యములు మున్నగు కథాంశము మిక్కిలి యింపుగానున్నది. మొత్తమున కిక్కథ చదువువారికి వినోదకరమై గన్పట్టుచుండుటయే కాక, విశేషించి స్త్రీలకుఁ బుత్రవాత్సల్యతయుఁ బురుషులకు మాతృభక్తి దైవభక్తి మొదలగు సద్గుణంబులఁ గలిగింపక మానదని యూహించెద. కావున నీతిదాయకమగు

ఈగ్రంథమును రచించిన నాకు సహపాఠకులును, మిత్రరత్నము నగు చందాల - మల్లయ్యగారికిఁ గరుణాసముద్రుండగు సర్వేశ్వరుండు దీర్ఘాయురారోగ్య సంపదల నిచ్చుఁగాత! మఱియు నా మిత్రరత్న మిట్టి పెక్కులు ముద్దులు మూటగట్టు గ్రంథములు వ్రాసి యాంధ్రభాష నలంకరించి యాంధ్రభాషాభిమానులకుఁ దిలకమై వెలయుఁగాత!

ఇట్లు,

జక్కుల - స్వామినాథుఁడు.

శ్రీరస్తు.

అర్జునప్రతిజ్ఞ.

వచనకావ్యము.

శ్రీమంతుఁడును బుద్ధిమంతుఁడు నగుజనమేజయమహారాజు వైశంపాయనమునీంద్రునివలనఁ బదునెనిమిదిపర్వములం గూడిన శ్రీమహాభారతమునంతయును జక్కఁగా విని యంతటితోఁ దనివినొందనిచిత్తము కలవాఁడై సారెసారెకు నర్జునుని పరాక్రమంబును నాలకింప నెంచి యంతఁ దాపసోత్తమునిమొగంబునఁ దనచూడ్కులను నిలిపి, "మునీంద్రా! * పార్థుఁడు చిన్ననాఁడు తనతల్లికిఁ బంతమొనర్చి దేవేంద్రునిపట్టపుటేనుఁగగు నైరావతమును భూలోకమునకుం గొనివచ్చెనని జను లాడుకొనుచుందురు కదా! అతఁ డేనిమిత్తము ప్రతిన గావించెనో, ఎట్లు వేల్పుటేనుఁగును మనుజలోకమునకుఁ గొనివచ్చెనో యదియును మీవలననే వీనులవిందుగా వినఁగోరెదఁ గావున, నాయందు గరుణించి తద్వృత్తాంతము నానతీయుఁ" డని యడిగిన నారాజేంద్రునకు మునీంద్రుఁ డిట్లని చెప్పం దొడఁగె.

---

* పార్థుఁడు=అర్జునుఁడు.

ఓజనమేజయభూపాలా! ధృతరాష్ట్రమహారాజు సప్తసముద్రములచేఁ జుట్టఁబడిన నీభూమండలంబంతయుఁ బాలింపుచుండఁగాఁ గురుకుమారులగు దుర్యోధనాదులును, గౌంతేయులగు ధర్మరాజాదులును భీష్మునియనుజ్ఞచే ధనుర్విద్యాగురుం డగు ద్రోణునివలన సమస్తశస్త్రాస్త్రవిద్యాప్రావీణ్యులై ప్రకాశింపుచు హస్తినాపురంబున నుత్సాహముతో నుండిరి. ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు భీష్మ, ద్రోణ, బాహ్లీక, సోమదత్త, విదుర సుబలాదిముఖ్యజనంబులును, దక్షిణబంధుగులును దనచుట్టుఁ బరివేష్టించి యుండఁగా, ధృతరాష్ట్రమహీపతి గాంధారీసమేతుఁడై కొలువుదీరియుండె. అట్టియెడ నల్లనిమేఘమువంటిశరీరమును, నున్నఁగాఁ బ్రకాశించెడి దండాయుధమును, బాలసూర్యునివలె నెఱ్ఱఁబాఱిన జటాభరమును, నలంకారమగు యజ్ఞోపవీతమును, నొప్పిదమగు మృగాజినము గలవాఁడై వేదవ్యాస మునీంద్రుఁడు తనశిష్యవర్గముతోఁ జూచువారికిఁ గన్నులపండు వొనర్చుచు నచటికి విచ్చేసె.

అమ్మహామునీంద్రునిరాక నెఱింగినవాఁడై యారాజేంద్రుఁడును సభాసదులతో నెదురుసని యత్తాపసోత్తమునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి తోడితెచ్చి యుచితాసనంబునఁ గూ

ర్చుండ నియోగించి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి కుశలం బడిగిన నమ్మునిపుంగవుండును సంతుష్టచిత్తుండై యాభూపతిక్షేమం బరసి యెల్లవారిని గూర్చుండ నియోగించి యిష్టకథావినోదంబులం దేలుచుండె. అత్తఱి గాంధారీదేవి శిరంబునం జక్కంగా జోడింపంబడిన చేతులు గలదియై * సాత్యవతేయునకుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించుచు "ఓ మహాత్మా! ఓ దయాంబుధీ! స్త్రీ లేవ్రత మాచరించిన మంచిదగునో, ఏవ్రత మనుష్ఠించిన వారి కోరికలు ఫలించుచుండునో యట్టి శ్రేష్ఠతరమగువ్రతము నా కానతి నొసంగి నన్ను భాగ్యశాలినిగా నొనర్పుం" డని పెక్కుభంగుల వేఁడుకొన నమ్మునీంద్రుండు † సుబలనందనయెడం గరుణకలవాఁడై కొండొకతడవు యోచించి, "ఓ సాధ్వీలలామా! ఓ వంశపావనీ! నీపుణ్యచారిత్రములను జనులందఱు వేనోళ్లం గొనియాడుచుందురు. నీ పతిభక్తిసత్కారము నన్న దానము నొనర్చి గొప్పవారగు కుమాళ్లం గని శ్రీమంతురాలవై యొప్పుచున్న దానవు. అగుటం జేసి యిపుడు నీకోరవలసిన దెద్దియు లేదు. కుమారులు దీర్ఘాయుష్మంతులై సిరి యభివృద్ధిం జెం

* సాత్యవతేయుఁడు = వేదవ్యాసుఁడు.

† సుబలనందన = గాంధారి.

దపలయునని తలంచితివేని యైరావతవ్రతం బాచరించినచో నట్లు కాఁగలదు. కావున నినుఁబోలిన పుణ్యాంగనలు ముఖ్యముగా నీవ్రతమునే యనుష్ఠింపవలయు" నని సెలవొసంగె.

అదివిని యాధృతరాష్ట్రదేవి తనంగా పస్న యముందినదియై మునీంద్రుం గాంచి "మోక్షమునా మయా! ఓపుణ్యపురుషా! తాము వచించిన సురకు మానవుల * కభ్రగజము భువికిం దెచ్చి పూజింపగలవిధ మెట్లు కలుగఁగలదు? అట్లు కలిగిన నానోము నెట్లు నోమవలయు? అదియంతయుఁ దాము నాకు వివరముగా నెఱింగింపవలయు" నని యడిగిన నత్తల్లికిఁ దపోధనుఁ డిట్లనియె.

"ఓయతివా! నీ వానతిచ్చినవిధంబున దేవకరి నిలాతలంబునకుఁ దెచ్చుటకు మానవుల కలవి గాదు. దానికి మాఱుగా బంగారముతో నైనను వెండితో నైనను జేసి పూజింపరాదా యని తలంతువు కాఁబోలు? అట్లు చేయరాదు. ఏలయనఁగా నది + యమరేంద్రునకుఁ దృప్తి నొసఁగదు. కాన మంటితో నొనర్చి యగ్నితప్తము గావించి పూజించుటయే యుత్తమము. నీవు నీనందనులచే శీఘ్రము

* అభ్రగజము = ఐరావతము. + అమరేంద్రుఁడు = ఇంద్రుఁడు.

గా మన్నుఁ దెప్పించి చిత్రకారులచే దంతావక్త్ర రూపంబుఁ జేయించి దానిని నానావిధవస్త్రమాల్యాభరణాదుల నలంకరింపఁజేసి షోడశోపచారంబులం బూజించి పిదప బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ దనివితీర దానము లొసంగవలయు. అట్లు కావించితి వేని * యప్పాకశాసనుండు నీయెడ సంతుష్టుఁడు కాఁగలఁడు" అని చెప్పి వ్యాసమహామునీంద్రుఁడు తనశిష్య సంఘముతో నిజనివాసంబునకుం జనియె. పిమ్మట గాంధారీదేవి తనకుమారులగు దుర్యోధనాదులఁ దనయున్న నెలవునకుఁ దోడితెండని చారులం బోఁ జెప్పి పంపఁగా వా రానత్తమానసమును గొని వారి కిష్ట కరిగి విన్నవించిరి.

అదివిని యానూఱుగురు నొక్కటిగా గుమిగూడి "ఇదియేమిటింత? నేఁడు మనతల్లి మనల నందఱి నొక్కటిగా రమ్మని యేలచెప్పి పంపినదో తెలిసినది కాదు. ఒక్కతూరిగా నూర్గురకును నామె కేమిపని తటస్థించినదో యెఱుఁగము. కానిమ్ము. అట కరిగినఁ దెలియవచ్చు"నని తలపోసికొని యట నుండి కడుసంభ్రమంబునం గదలి తల్లిపాలి కరిగి యాదేవిపాదములకు సాష్టాంగముగా దండప్రణామంబు లాచరించి లేచి నిలిచి "యోజననీ! మా

* పాకశాసనుఁడు = ఇంద్రుఁడు.

మ్మేల పిలిపించితిరి? కతం బెయ్యది? ఆనతిండు" అని యడుగుచున్న వారిలో నగ్రజుండగు * సుయోధనున కాసాధ్వీలలామ యిట్లనియె.

"ఓ పుత్రరత్నమా! వినుము. వేదవ్యాసమహామునీంద్రుండు తనశిష్యగణములకు నిట కరుగుదెంచి యైరావతవ్రతం బనుష్ఠించుమని నా కనుజ్ఞనొసంగి చనియె. నే నావ్రతమాచరింపఁ దలంచెదఁ గావున మీరందఱు నొకటిగాఁ గూడి యింద్రునిపురంబున కరిగి యతనిపట్టపుటేనుఁగగు నైరావతంబుఁ గొని వచ్చి పూజింపమందురో, లేక మంటితోఁ బ్రతిమఁ జేసి పూజింపనుందురో చెప్పుఁ" డని రెండువిధములం బ్రశ్నించె.

ఆమాటలను విని దుర్యోధనుం డేమియుఁ దోఁచనివాఁడై కొంతదడవూరకుండి పిదపఁ దమ్ముల నందఱం గలయ నవలోకించి "సోదరులారా! (తల్లిదండ్రియెడల దయ లేనితనయులు, పుట్టనేమి వారు గిట్టనేమి; పుట్టలోని చెదలు పుట్టవా గిట్టవా) అని పెద్దలు వచింతురు. కావునఁ దనయులు తల్లిదండ్రులయభీష్టముల నెఱింగి నెఱవేర్చుటయే వారికిఁ బరమధర్మము. అట్లు కావింపనివా రిహపరం

---

* సుయోధనుఁడు=దుర్యోధనుఁడు.

బులకును దూరస్థులగుదురు. అగుటంజేసి మనతల్లి వచించిన రెండుపద్ధతులను మీరు వింటిరిగదా? యీరెంటిలో మన మేది చేయఁగలమో యోచనచేసి చెప్పుఁ" డని యడుగఁగా వారు తమలో "నిది యేమి విపరీతముగానున్నయది. దేవాధిపుండగు యింద్రునిపట్టపు టేనుఁగెక్కడ? మానవులగు మన మెక్కడ? దాని నతనియనుగ్రహము లేక యెట్లు భువికిఁ దేఁగలము. ఒకవేళ నతనితోఁ గయ్యమొనర్చి తెత్తమని యోచింతమా యది మొదటనే సాధ్యము కానిపని. ఇందుల కేమి చేయువారం" మని యోచించి పిదప నెట్టకేలకుం దెలివిఁ దెచ్చుకొని "యన్నా! అనురాధపునికరిం దేవలయునని ప్రయత్నించినచో * స్వర్గమునకును నిటకును ననేక కోట్ల యోజనముల దూర ముండవచ్చును గదా. దాని నిచ్చటికిం దెచ్చుటకుఁ బ్రయత్నించినచో బహుకాలము పట్టవచ్చును. ఆకార్య మిప్పటి కక్కఱకు సమకూరదని తలపోసి మంట నోనర్చుటయే మేలని నిశ్చయించితిమి. ఇఁకఁ దమయిష్టమెట్లో యట్లు చేయుం" డని చెప్పిరి. ఆమాటలను విని సుయోధనుఁడు "నేనును నట్లె తలంచితి. అగుటవలన నంబ చెప్పిన రెండవవాక్యము నొప్పునఁ గా

* స్వర్గము=ఇంద్రలోకము.

వింతము రంపు రం"డని వారిఁ దనవెంటఁ బెట్టుకొని పోయి బంకమంటిని ముద్దలుచేసి తమ్ములతోలల యుం దిడి తానును నొకముద్ద నెత్తిపై నిడికొనివచ్చి యొక్కయెడఁ గొండవలె రాశిపైచి యచ్చటికి శిల్పులను రావించి వారి కామృత్తికను జూపి మీరు దీనిని దివిజదంతావళిరూపం బొనర్పుఁడని యుత్తరువుచేసె.

వారును నట్లేయని దమవిద్యాకుశలత నుం యఁ జిత్రవిచిత్రంబును రాకాచంద్రసిభంబును నగు చతుర్దంతంబులు గలిగి శుద్ధధావళ్యమై యొప్పు నైరావతాకారంబును సాంగోపాంగముగ నొనర్చి దానిపై బంగరుతబుకు నునిచి కుంభమునకు నవరత్నఖచితములై ప్రేలెడు బంగరుకుచ్చుల నమర్చి నాసమునకు తోడుగా ప్రేగడిఘంటలను గట్టి మేనం బలుపిధాభరణంబులఁ గైసేసిరి. అప్పు డక్కరి చూచువారికిఁ గన్నులపండువగుచు నెండకొండఁ దిరస్కరించుచుండె. అంత దుర్యోధనుఁ డంతిపురమున కరుదెంచి నిజజననిం గాంచి, "అమ్మా! తాము వచించినమేరకు నైరావతాకారంబుఁ దయారు చేయించితిమి. ఇఁకఁ దడవుసేయక వ్రత మాచరింపం దామచటికి విచ్చేయవలయు" నని వినయముతోఁ బలికిన కుమారునివాక్యముల కలరినదియై

యాగాంధారీదేవి యతనిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తదనంతరము మంగళస్నాన మాచరించి దుకూల వస్త్రమును గట్టి కస్తూరికర్పూరాది సుగంధద్రవ్యములం గలిపిన శ్రీచందనము మేన నలఁది దివ్యరత్నములను బొదిగిన బంగరుసొమ్ములను ధరించి మేలిమగు పూసరంబులం దాల్చి శృంగారవతియై తన తోడఁ గొందఱు పుణ్యాంగన లరుదేర, మఱికొందఱు ఛత్రములుపట్టఁ గొందఱు చామరంబులు వీవ వారికి ముందు మంగళతూర్యవాద్యము లాకసమును భేదించునట్లు ఘోరముగ మ్రోయుచుండ నాసందడిచేఁ బురజను లమ్మహావైభవమును జూచువారై యట కరుదెంచి గుంపులుగట్టి యొకరిపై నొకరుపడుచుండ, బెత్తములం జేతఁబట్టుకొని కొందఱుభటులు బరాబరులు సేయుచుండ, సుందరమగు బంగారు పాలకిపై నెక్కి తిన్నతిన్నఁగా నైరావతి మున్నచోటికి వచ్చుచుండె.

అట్లు వచ్చుతఱి నానాస్థలలాము దూరమునసే పాలకిని డిగ్గి పాదచారియై * చౌదంతిని డగ్గఱి దండప్రణామంబు లర్పించి షోడశోపచారంబులం బూజించుచుఁ బరిచారికలకు హస్తినాపురంబునం గలపుణ్యాంగనల నందఱఁ దాఁ జేయు దివిజపం

---

* చౌదంతి=ఐరావతము.

తాపళవ్రతమునకుం దోడితెచ్చిన ట్లుత్తరువుచేసిన వా రట్లు గావించిరి. ఆసుబలపుత్రియు వ్రతము ముగిసినవెంటనే యావచ్చినముత్తైదువులకుఁ జీరలు బసుపు కుంకుమము తాటియాకుచుట్టలు (చెవియాకు) పోగునూలు పచ్చకర్పూరము తాంబూలము, నానబియ్యము, ఖర్జూర, కపిత్థఫలములు మొదలగునవి క్రొత్తచేటలయం దునిచి వాయనదానంబులిచ్చి, యాపిదప బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ దృప్తికరముగ నోప్పులను, బంగారమును దక్షిణవారికిఁ గోరినచొప్పున నన్నింటిని దానం బొసంగి సంతసించుచుండె. ఇక్కరణి నాగాంధారి నోమునోచుతఁ దా నైశ్వర్యమునమోహితురాలై యుండుటచేఁ దనతోడికోడలగు గొంతియుఁ దనతోడ నోమవలయునని తలంపక యిరుగుపొరుగువారలం బిలిచినరీతినైన నామెను బిలువక నోచినదియై పరిచారికలతోడ నంతఃపురమునకు వెడలిపోయె.

ఈవిషయ మిట్లుండ నచటఁ దనమందిరంబున నున్నకుంతీదేవి వృత్తాంతమంతయుఁ జక్కఁగాఁ దెలిసికొనినదియై తోడికోడలగు గాంధారి తన్ను నిరాకరించి వ్రతమొనర్చెఁగదా యనువ్యసనము మదిలో మిక్కుటముగ వ్యాపింప సైఁచరాని

దిగులై యేకాంతంబున నొక్కెడఁ బన్నుండి మిక్కిలి ఖిన్నురాలై యుండె. అంతకుమున్ను నానావిధాస్త్రముల నభ్యసించుటకై ద్రోణునిమందిరంబున కరిగిన నర్జునుం డతనివలన నంతయు గ్రహించి భుజించుటకై యింటికి మఱలి తనసహచరులతోఁ ధనుర్విద్యానైపుణిం జెప్పుచు వచ్చుచుండ, వారది విని సంతసించుచు "నర్జునా! నీతో సమానుం డీలోకంబున నెవ్వఁడు గలఁడు? నీవు వింటినిఁ జేతఁబట్టి నిలిచితివేని త్రిమూర్తులుసైతము వెఱగందుదురు. ఇంతటిపరాక్రమవంతుఁడ వగుటచే మేము నిన్నాశ్రయించి నిర్భయులై వర్తించుచున్నార" మని స్తోత్రపాఠము లొనర్చి కాలయాపన మగుచున్న దగుటమని యతని నింటికి నంపి తాము తమయిండ్ల కేగిరి. అర్జునుం డిల్లుఁ జేరి తాను వచ్చునంతకుఁ బ్రతిదినము వివిధోపచారము లొనర్చి యన్నమిడెడి తల్లి నాఁటిదినము కంటికి కగపడక యుండుటచే నమ్మా! యమ్మా! యని పిలుచుచుం బ్రతిగృహాముకోనికిం బ్రవేశించి చూచుచు నెందునుం గానక విసుగుఁజెంది, "యిదియేమిచిత్రము? నేఁడు తల్లి యెటకేగినదో తెలియకున్నదిగదా! నాకుఁ గడుంగడు నాఁకలిగా నున్నదే" యని పరితపించుచుఁ బోవునెడ, నొకవిజనస్థలంబున ముసుఁగిడి చింతా

సాగరమున మునింగినదియై పన్నుండిన జననిచం దంబంతయు నరసి తనలో "నీయమ యిట్లు ముసుఁగువై చికొని చింతతో నేకాంతంబునఁ బరుండుట కేమి కారణమో! ఇది యేమివిపరీతమో! ఎవ్వరీమె కెగ్గులాచరించిరో తెలియకున్న"దని వితర్కించి మెల్ల మెల్లనఁ జెంగట కరిగి యద్దేవిపాదపద్మముల కెఱఁగి మనము మిగులఁ దొట్రుపాటొందుచుండ నిట్లనియె.

"ఓతల్లీ! నీ విట్లు చింతాక్రాంతురాలవై యుండుటకుఁ గతం బెయ్యది? ఎవ్వరివలన నీకీమనస్తాపము వాటిల్లె? ఎవ్వరీవిధముగ నెగ్గు గావించిరి? ఎవ్వరు మదముచే నెదుటివారియొక్కయుఁ దమయొక్కయుఁ దారతమ్యము లెఱుంగక నిష్ఠురోక్తులాడిరి? అట్టిదుర్మార్గు లెంతవారలైనను బ్రయత్నపూర్వకముగా వారిగర్వము లడంచి కష్టపెట్టెదను. కావున, నే నొకఁ డుండఁగా నీ కీయవస్థ యెందుకు? ఏల యివ్విధమున సంతాపముచేఁ గంది కొంపెదవు?" అనవుడు నాగొంతి దిగ్గన లేచి యతని నాలింగనము చేసికొని "కుమారా! ఏమిచెప్పుదు? నేఁడు మాపెదతల్లియగు గాంధారరాజనందన మిక్కిలి వైభవముతో నమరకరి నోమగాఁ బురజనులందఱం గనికరముతోఁ బిలిపించినదియై నాయెడ

నసూయచూపుచు నన్నావ్రతమొనర్ప రమ్మని పిలువదయ్యె. ఒకవేళఁ దాను బిలువకున్నను నిరుగుపొరుగువారలం బిలిచినరీతి నెవరితోనైనఁ జెప్పి నన్నుఁ బిలిపింపదయ్యె. చూచితివా యెంతయు నాదరణ మొనర్చె ఆహా! మనము తన కెంత చులకఁదనమైతిమి! ఇంతియగాక తాను దనకు నూఱుగురుకుమారులు గలరనియు, మిక్కుటముగ నైశ్వర్యము గలదనియు మదమెచ్చి కన్నుగానక మనలం దడవదయ్యె. కావున విచారింపఁగా పేదతనము కడుంగడు హీనమైనదే యగునుగదా! ఏమిసేయవచ్చును? మీరలో పసిబాలురు. పిన్ననాఁడే మీ తండ్రి మిమ్ములను విడిచి స్వర్గస్థుండయ్యె. అది మొదలుకొని మనము పరిపంచం గాచియుండి భాగ్యహీనమగు నన్నమును గుడువఁ బాల్పడితిమి. ఈ బ్రతుకొక బ్రతుకులోఁ జేరినదగునా?" యని చెప్పుచుఁ గంట నీరు దెచ్చుకొని వేఁడినిట్టూర్పులు నిగుడ్చుచు మిగుల శోకముతో మోము మాడ్చికొనుచుండె. అదిగని యక్కిరీటి కోపముతో రేఁగుచున్న చిత్తముగలవాఁడై "యోజననీ! ఆగాంధారీదేవి తనకుమారులగు దుర్యోధనాదులు నూఱుగురును మంటితో నేనుఁగఁ జేయంజాలరని కడుగర్వించి నిన్నుఁ బిలిపింపకున్న దాన నేమికాఁగలదని తలఁ

చెదు? నా ప్రతిన వినుము. ఎట్లు తొల్లి రావణుండు తనతల్లియగు కైకేశీవ్రతము చెల్లించువాఁడై కైలాసపర్వతము నదల్చి యవలీలఁ బైకి లేవనెత్తఁగా నత్తఱిఁ బరమశివుఁడు వానిసత్త్వసంపదకు మెచ్చినఁ వాఁడై తనపురంబునఁ గలుగువస్తుకోట్లతని కొసఁగి యావ్రతమును దనతల్లిచేఁజక్కఁగాఁ జేయించెనో, యట్లేనేఁడు నేనును నీపాదసాక్షిగా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు మదీయభుజబలగర్వమును గాంచి మెచ్చుకొను చుండఁగా శాత్రవులచే జయింపఁబడని వాఁడనై కడునేర్పుతో రంభ మొదలగు దేవతా స్త్రీలను, మందారాది కల్పవృక్షములను, గామధేను చింతామణులను నింకను త్రిదశపురంబునం గలసమస్తసంపదలను నైరావతంబుతోడ నిలాతలంబునకుం గొనివచ్చి నీ కిచ్చువాఁడను. కాదేని నీపాదములాన నేఁడుమొదలుకొని శస్త్రసన్యాస మొనర్చువాఁడ"నని చెప్పి భయంకరమగు వీరావేశముం బూనినవాఁడై యప్పుడే వింటినిజక్కఁగా సవరించి దిక్కులు చలించునట్లు టంకారధ్వని యొనర్చి సింహగర్జనము గావించి వెంటనే * పాకశాసనునిపేర నొకకమ్మ వ్రాసి బాణపుకొసకుఁ గట్టి యస్త్రగురుం డగు ద్రోణాచార్యుని భక్తితో ధ్యానించి పిదప

* పాకశాసనుఁడు = దేవేంద్రుఁడు.

గొంతికిని ధర్మజ భీమాదులకును నమస్కారము గావించి వారియనుమతి వడసి యుత్సాహముతో బాణమును సంధించి యమరావతికై పూని యందు సుధర్మాసీనుండగు దేవేంద్రునియెదుటనున్న కంబ మును గుఱిచేసి కొట్టెను. ఆబాణఘాతమునకు దిశలు బీటలువాఱెను. భూమండలమంతయు వడవడవడంకెను. పాతాళలోకము కుమ్మరసారెవలె దిర్దిరందిరుగాడెను. సప్తసముద్రములు కలఁకఁజెందెను. ఆకసముననుండి యగ్నికణములు భువిపైఁ దఱచుగాఁ బడుచుండెను. ఆదిశేషునియొక్కయు నాదికూర్మముయొక్కయు ఫణములును జిప్పలును వికలమగుచుండెను. సమస్త జీవకోట్లు భయముచేఁ దమతమయవయవముల స్వాధీనమును బొత్తిగాఁ గోలుపోయినవి. కులపర్వతము లడుగుభాగములతోడఁ బెల్లగిలి భువిపై నొడ్డ గిలుచుండెను. వేయేల? సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మదేవుఁడే యయ్యుత్పాతమును గాంచి భీతినొందెను. ఈరీతిని భయంకరముగా నాదివ్యశర మనేకపిడుగు లొక్క టిగాఁ బడినచందంబున నింద్రునిసభామండపమధ్య స్తంభమునఁ గ్రూరముగా నాటిన నచ్చోనున్న సిద్ధవిద్యాధరగరుడగంధర్వగణంబులు భీతచిత్తులై నిశ్చేష్టం బ్రతిమలచందంబున నిలచియుండిరి. * ఆబి

* బిడౌజుఁడు=ఇంద్రుఁడు.

హౌజుండును భయకంపితాంగుండై స్థైర్యము చెడి కొండొకతడవునకుఁ దెప్పిఱిలి నలువైపులం గలయ బాఱఁజూచి తనముంగల కంబమునకు నాటియున్న బాణమును దదగ్రమునం గట్టఁబడి వ్రేలుచున్న లేఖ నారసి యచ్చెరువంది యచటివారిభయము నశించుభంగిని దగుమాటలచేవారి నూఱార్చి యాపత్రికను విప్పి చదువుమని తనమంత్రిచేతి కొసంగిన నతండు "శ్రీమదనిమిషలోకభర్తయు, జంభాసురారాతియు నగుపురందరునకు శుభముగలుగునట్లుగా నెంచి శత్రునాశనుండును, శస్త్రవిద్యాపారంగతుండును నగునర్జునుఁడు వ్రాసిపంపినలేఖ యేమనఁగా: మదీయజనని యగుకుంతీదేవి యైరావతవ్రతం బాచరింప నెంచియున్నది. కాన మాయందు దయగలవారై తాము తమయైరావతమును హస్తిపురంబున కనిచి యయ్యమనోఘు భూతలంబున సుప్రసిద్ధి వహించునట్లొనర్తురని తలంచెద. ఇంతియగాక నక్కరితోడ పారిజాతాదికల్పవృక్షములను, చింతామణిని, కామధేనువును, రంభామొదలగు నప్సరస్త్రీజనంబులను, నింకను దమపట్టణంబునం గల దివ్యవస్తునిచయములను, దేవసంఘములను బంపవలయు. అట్లు పంపుదురేని వ్రతము ముగిసిన మఱునాఁడ తడవు సేయక దమకడకు వాని నంపుదును.

తా రీవిషయమునం బెక్కుడాలోచింపక ప్రియత నూజుఁడనగు నాయందు నెనరుంచి నాకోరినవి త్వ రగాఁ బంపుఁడు. కాదేని వేయిమాటలెందుకు? చతురుపాయములలో నాలవదియగు దండనోపా యంబునఁ దండ్రినవక నిను భండనమున ఖండితము గా నిర్జించి నిమిషమాత్రములో వానిం గొనివత్తు” నని గంభీరముగ వ్రాసియున్న కమ్మఁ జదివె.

అదివిని యట నున్న వేల్పు లిపుడేమియుత్పా తము సంభవించునో యని మిణకరించుచు నమ రేంద్రుని దెసఁ గ్రీగంటిచూడ్కులు తిన్నతిన్నఁగా నిగుడ్చుచు నిలచియుండిరి. ఆబృందారకేంద్రుండు ను గోపముతో మిక్కుటముగా వడంకుచున్న య ధరోష్ఠములు గలవాఁడై వారల నందఱం గలయ నవలోకించి “యర్జునుఁడు నన్నుఁ దనకు సేవకునిగా భావించి వ్రాసినయుత్తరమును మీరలు చక్కఁగా వింటిరిగదా! ఇందువలన నతఁడు కడుగర్వించి యు న్నాఁడని తెలియవచ్చుచున్నది. ఆహా! వానిపను లు సేయుటకే గాఁబో లీరాజ్యభార మేను వహిం చియుండుట. అట్లు కావించిన నన్నెవ్వరు నవ్వకుం దురు? ఏ నింద్రుండనా? ఇదేమియాశ్చర్యము! దేవ నాథుఁడనగు నేనెక్కడ? మనుజమాత్రుండగు న తఁడెక్కడ? కొంచెమేనియుఁ దారతమ్యము లర

యవలదా? దురభిమానముతో మదీయపట్టపు టేనుఁగు నిమ్మని యడుగుట తనకుఁ దగునా? మొట్టమొదట నణఁకువతో మాటలాడి పిదప శూరాగ్రేసరునివలె నావంతయుఁ జంకక బిరుదములాడుటచే వాని కేనెంత చులుకఁదనమైతినో చూచితిరికదా! అట్టిదుర్మార్గు నెట్లు శాస్తిచేయక విడువవచ్చును" అని కోపముతోఁ గొంతతడవును, "రణరంగమున నెదుర్కొని చంపఁబూనితినేని యప్పుడ తనచే నున్న యాయుధమును నాముంగల నిడి శరణార్థి నగునన్ను రక్షింపుఁడని వేఁడు కొనునేమోగదా! ఔరా! * బీభత్సుఁడుదక్క యన్యుండొకఁ డింతటి యాగడపువాఁ డెందయినను గలఁడా?" యని పరిహాసముగాఁ గొంతతడవును వచించినవాఁడై పిదపఁ దనలోఁ "బూర్వము భువిపై గొప్పపరాక్రమవంతు లగురాజు లెందఱెందఱో జనించి యుండరా? అట్టివారిలో నిట్టి యమానుష కార్యము నెందేనియు నెవ్వరైనను జేసియుండిరా? వీఁడుమాత్రము నేఁ డిట్లు కావించుటం జూడఁగా జగత్తునకే విపరీతము కలుగగలదని తోఁచుచున్నది. ఇంతియగాక నారాజ్యమునకు యథార్థముగాఁ గీడు మూడునట్లున్నది. కాదేని యొకానొకమానవుఁడు ముందు

* బీభత్సుఁడు=అర్జునుఁడు.

వెనుక లాలోచింపక మదీయసంపదలెల్లఁ దన యున్నచోటికిఁ గప్పముగా నిచ్చిపంపు మని యు త్తరము వ్రాసి బాణమునకుఁ గట్టి సభాస్తంభమును నాటునట్లు లక్ష్యముంచి ప్రౌఢిమెఱయ హుంకరించి యేయఁగలఁడా?" అని కొంతసేపు భీతితోడ నా లోచించి పిదప నెట్టకేలకు ధైర్య మవలంబించి రోషంబుఁ బెంచి పంవర్తబలాహకాదిమేఘవ్రాత ముల రావించి, "మీర లతిసత్వరంబుగాఁ జనుదెంచి గర్వగరిష్ఠుండయిన * పాండవమధ్యమునకునికిపట్టగు హస్తినాపురంబుం జుట్టు ముట్టడించి యిరువదియొ క్క యహోరాత్రంబులు కల్పాంతసమయోద్రే కంబుగా వర్షించి యందుఁ గలమెద్దెమేడలు నగర ప్రాకారములు, గోపురద్వారములు మొదలగు వానిని నుగ్గునూచము గావించి, సర్వప్రాణుల సమ యించి రండు. అతం డేమిచేయఁగలఁడో చూత" మని వాని కాజ్ఞ నొసంగె. అదియంతయు నాసభా మధ్యముననుండ వినుచున్న వివేకవిశారదుం డగు నారదుండు లేచి † పురందరున కభిముఖుండై యాసనంబునఁ జిఱునగ వంకురింప నతని కిట్లనియె. "ఓ దేవేంద్రా! ఇది యేటియాగడము! విజయుని సా

---

* పాండవమధ్యముఁడు=అర్జునుఁడు. † పురందరుఁడు= దేవేంద్రుఁడు.

మాన్యునిగా భావించి మేఘజాలంబును బుట్టించ యత్నించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు. అతఁడు దానమున బలికిని, బరాక్రమమునఁ గుమారస్వామికిని, ధైర్యమున మేరువునకును, గాంభీర్యమున సముద్రమునకును, సౌందర్యమున నలకూబరునకును, శాంతిని భూమికిని, ధర్మమున యమధర్మరాజునకును, సత్యమున హరిశ్చంద్రునకును, బుద్ధిని బృహస్పతికిని, వాక్కున శేషునకును, వైభవమున నీకును, ధనమునం గుబేరునికిని, నైశ్వర్యమున శివునకును, విద్యల బ్రహ్మకును, దయను బుద్ధదేవునికిని సమానుండని తలంపుము. ఇంతియగాక వెండియు నొక్క పరమరహస్యము గల దది చెప్పెద శ్రద్ధావధానుండవై యాలింపుము. ఎద్దియన, తొల్లి దేవతలచేఁ బ్రార్థింపఁబడినవారై యెవరు దుష్టనిగ్రహశిష్ట పరిపాలనార్థము మానవులమై జన్మింతుమని వక్కాణించి యుండిరో యట్టినరనారాయణు లిపుడు భూలోకమున మనుజులై యవతరించి యున్నవారు. వారిలో మొదటివాఁడగు నరుఁడే యర్జునుఁడని గ్రహింపుము. ఇఁకమీఁదట నయ్యిరువురును నీకు శాత్రవులగువారిని యుద్ధరంగమున సునాయాసముగా హతము గావించి శీఘ్రకాలములో విజయలక్ష్మిని సంపాదించి మిక్కిలి యుపకార మొన

ర్పఁగలరు. అది పిమ్మటఁ గాంచెదు. నీ వెన్నివిధము లనైన మాహితోక్తి నంగీకరించి పాండుభూపాలపుత్రుని కోర్కెఁ దీర్చుటయే మేలని తోఁచుచున్నది. చూచితివా! ఆగొప్పవిలుకాఁడగు విజయునియాజ్ఞ లేక గంబమునకు నాటియున్న యీదివ్యశరము దాఁకుటకు నంబుజభవాదులైనను వెఱతురు. అట్లగుటచే నీ కతనితోఁ బగఁగొనక యుండుటయే గొప్పకర్జమని నాకుం దోఁచుచున్నది." అని పలికిన *యరవిందసూతితనూజునివచనములకతం డాత్మ నలరి "యిమ్మునీంద్రుండు చెప్పినదంతయు నిక్కువముగా నేయుండవచ్చును. ఉండినను నే నాతీరునఁ గావింతు నేని కొందఱలుంగినివా రింద్రుండొక సామాన్యమనుజునకు వెఱచి తనయైరావతంబును గానుకగా నిచ్చెనని వాడుకొనకుందురా" యనియుఁ "బంపకుందు నేని యిత్తపోధనుండు సెప్పిన క్రమంబునఁ బిదప మేలు గలుగుట యెట్లుండునిమ్ము. ఇప్పు డవశ్యముగా నాకుఁ గీడు మూడక మానదు. ఆహా! ఇందులకేమి సేయువాఁడను? ఏయుపాయమున నీయాపదం బాపుకొననేర్తు" ననియుఁ దనలోఁ నాలోచించి గొంతవడి కైరావతము మదించియుండుట జ్ఞప్తికి రాఁగా "కాని మ్మీనెపమునఁ దప్పించుకొన

* అరవిందసూతితనూజుఁడు=నారదుఁడు.

వచ్చును. పిదప దైవాధీన మెట్లున్నదో చూత” మనితత్క్షణంబ పార్థునిపేర నొకచీటి వ్రాసి ప్రచండ నాముఁడనెడుదూతం బిలిపించి “నీవు రయంబునఁ గరిపురంబున కరిగి * కిరీటిం గాంచి దీనినొసంగి యుతం డేమిసెప్పునో యదివిని వేగిరంబ మఱలిరమ్మని యాయుత్తరమును వానిచేతం బడనేసె. వాఁడా † త్రిదశవల్లభుని యాజ్ఞను శిరసావహించి సత్వరముగ వెడలి హస్తినాపురంబుఁ జేరి యం ‡ దజాతశత్రుని గూర్మితమ్ముండగు ♦ ధనంజయునిం గాంచి వందనశతంబు లర్పించుచు “నోశూరాగ్రేసరసింహామా! ఏ నమరాధీశునిబంటను. నాపేరు ప్రచండుం డందురు. అతఁడు తమ కీలేఖను సమర్పించి రమ్మని పుత్తెంచఁగా వచ్చితి” నని వినయమునఁ బలుకుచు దాని నతనిసన్నిధి నునిచె.

¶ నరుం డాదూతభయభక్తి విశ్వాసంబుల కెంతయు నాత్మ నలరి యాకమ్మను జేతి కందుకొని దనయన్నదమ్ములు పెద్దలు మొదలగు వారి సన్నిధికి గరణమును రావించి యాపత్రిక నతనిచేతి కొసంగిన వాఁడు “శ్రీమత్సకలలోకనాయకుఁడును,

* కిరీటి=అర్జునుఁడు. † త్రిదశవల్లభుఁడు=ఇంద్రుఁడు.
‡ అజాతశత్రుఁడు=ధర్మరాజు. ♦ ధనంజయుఁడు=అర్జునుఁడు.
¶ నరుఁడు=అర్జునుఁడు.

జరామరణవర్జితుఁడును, నమరగణాధీశ్వరుఁడును, భయంకరశత్రురాక్షసమదగజసింహుండును, నపారవిక్రముండును, నసమానశ్రీమంతుఁడును నగు సునాసీరుండు చంద్రవంశసాగర సంపూర్ణచంద్రుండగు నర్జునునియెడలఁ బ్రియము కలవాఁడై వ్రాయున దేమనఁగా: ఓపుత్రరత్నమా! నీవు మీతల్లినోము నకై నాకుఁ బంపినపత్రికం దిలకించి కడుంగడు సంతసించితి. లోకమునఁ దండ్రియైశ్వర్యమునకు సుతు లర్హులు గాకయుందురా? కావున నీకోరినవి పంపుట కేలాటియభ్యంతరమును లేదు. అయిన నొకటి వినుము. మదీయదంతావళ మిటీవలఁ గొన్ని నాళ్లనుండి మదించినదియై మావటీలను లక్ష్యపెట్టక యుండుటచే దాని నణఁచుట కేరికి సాధ్యము గాక యున్నది. అగుటంజేసి యది యెట్టిమార్గమున నీపురమునకు వచ్చి చేరఁగలదని సంశయించెద. ఇందుల కెద్దియేనియు నుపాయ ముండినచో నాలోచించి చెప్పుదువేని తప్పక యాలాగునఁ గావించుటకు సిద్ధముగా నున్నవాఁడ" నని చదివె. అయ్యింద్రునిలేఖావృత్తాంతమును విని ధర్మజాదులు సంతసించినవారై యాసామజరాజమును మనలో నెవఁడు పట్టి తేఁగలఁడొకో యని యొకరినొకరు హెచ్చరించుకొని పిదప నిక్కార్యమునకు భీమసేనుఁడు

దక్క నన్యులు గొలగారని నిశ్చయించిరి. తరువాత *ఫల్గునుఁడు దేవదూతంగనుఁగొని "యోప్రపంచదా ఖ్యా! నీవు మాప్రభునితో నే నతనివాక్యముల కెంతయు సంతసించితిననియు నైరావతము నెవరు గొనిపోఁగలరో యేమార్గమునం బంపువాఁడనో యనెడిసంశయము తినకు వలదనియు బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులు మఱియు శరవిద్యాకౌశలతం గాంచి తమలో నగుపందుచుండఁగాఁ బెక్కు బాణములచే మంటికిని మింటికిని సుందరమగు సోపానచయం బుం గట్టుదుననియు నట్లు గట్టినవెంటనే మాలో నొకని నట కంపుదుననియు, వానివెంట నాకోరిన సమస్తము రయంబునం బంపవలయుననియుఁ జెప్పుము. ఒకవేళ నదేనియుఁ గృత్రిమప్రయత్నమునకుం దలపడెనని పిమ్మట నేమి కాఁగలదో యది తనకే తెల్లము కాఁగలదనుము." అని యీరీతిని వానితోఁ జెప్పి పంపఁగా వాఁడును దనరాకకై యెదురుచూచుచున్న † శతమన్యుసపాలికిం జని పాండవమధ్యముఁడు తనతోఁ జెప్పుమని చెప్పిపంపినదంతయు నతనితోఁ బూసగ్రుచ్చినచందమున విన్నవించె. అదివిని యప్పాకారియు విస్మయమంది తనలో "నిదేమివింత! సురలోకమునకును మనుజలోకమున

* ఫల్గునుఁడు=అర్జునుఁడు. † శతమన్యుఁడు=ఇంద్రుఁడు.

కును వేనవేలయోజనములదూర ముండవచ్చును గదా? ఇంతద వ్వేట్లకిరీటి శరపథంబుఁ గట్టఁగలఁడు. ఇది మహాదాశ్చర్యముగ నున్నయది" అని యాలోచించుచు "నే నెంతబుద్ధిమాంద్యము కలవాఁడ నైతిని. తొల్లి యొకబాణమును సంధించి మఱియు సభాస్థలంబంతయుఁ గలఁగుడు వడఁ జేసినయతం డింత కాపింపక మానునే? యస్మన్మహానుభావుఁడు నారదమునీంద్రుండు సెప్పినవిధంబున నారాయణాంశజనితుం డగుటం జేసి నిశ్చయముగాఁ దన కార్యమును నెఱవేర్చుకొనఁగలఁడు. నే నెన్నిభంగులఁ గాని ప్రయత్నము లొనర్చినను దుద కది సిప్పి యోజన మగును కాని వేఱొండు కా" దని తీర్మానించుకొని చేయునది లేక యూరకుండె.

అది యట్లుండఁగా నిట ధర్మనందనుండు గాంగేయధృతరాష్ట్రవిదురాది పెద్దలతోఁ గలసి కార్యాలోచన మొనర్చి వారియనుజ్ఞ వడసి సమస్త రాజాధిరాజులు తనతల్లిప్రవతమును నేత్రోత్సవముగాఁ దిలకింప హస్తినాపురంబునకు రయంబున విచ్చేయునట్లు చారులతోఁ జెప్పి పనిచె. ఆవృత్తాంతము విని యేఁబదియాఱుదేశములందలి రాజు లందఱును (రథగజతురగపదాతు లనెడి) దమతమచతురంగ బలంబులతోఁ గూడికొనినవారై సైన్యభారమున

కష్టదిగ్గజములును, నాదిశేషుఁడును, నాదివరాహ కూర్మములును మిక్కిలి చలించుచుండఁగా బుడమి యూఁగినచందమున గరిపురంబునకు వచ్చి చేరిరి. అయ్యెడ ధర్మసూనుఁడు వారినందఱిని దగుభంగిని సత్కరించి యోగ్యస్థలంబున విడిదిచేయించి మజ్జనభోజనాదులఁ దృప్తి నొందించుచుండె. తదనంతరము విజయుఁడు పెద్దలవలనఁ దనతల్లివ్రతమునకుఁ గెందామరపువ్వులు వలయునని యెఱింగినవాఁడై వానిజాడ విచారించి భూలోకమున లేవనియు లంకాపురంబున నున్నదనియును దెలిసికొని తత్క్షణంబ రావణానుజు నుద్దేశించి "శ్రీమంతులును బుద్ధిమంతులును నగురాక్షసవంశజులకుఁ బ్రభుండవై యొప్పుచున్న విభీషణా! ఎవఁడు సంగ్రామరంగమునం బగతురఁ బరిమార్చి తనకీర్తిని సమస్తదిక్కులయందు వ్యాపింపఁ జేసెనో, ఎవఁడు పరమశివుని మెప్పించి యతనివలనఁ బాశుపతాస్త్రమును బడసెనో, ఎవఁడు శూరాగ్రేసరచక్రవర్తి యనుబిరుదమును గైకొనెనో అట్టియర్జునుఁడు నీకు నమస్కారపురస్సరముగా వ్రాయునదేమనఁగా: మాయంబ వ్రతమునకుఁ గెందామరలు కావలసియుండుటచే వానిని భూలోకమున వెదకించి యెందుఁ గానక వేసరి తుదకు నీరాజ్యమునం గలవని పెద్దలవలన

వింటి. కాన నీకు నాయందుఁ బ్రియముకలదేని తడ
వు సేయక సత్వరముగా నానిం గోసి మాపురి కను
పవలయు. అట్లు చేయకుందువేని నీవు మదీయ
బాణసముదయంబులచే బ్రమందఁగలవు." అని
యొక జాబు వ్రాసి దానిని బాణముచివర నంటఁ
గట్టి వింటి నెక్కొడి యమ్ములికి నల్లెత్రాటిమధ్య
మునిచి సముద్రములు కలఁకఁబాఱునట్లు టంకా
రధ్వని యొనర్చి లంకాపురిపైకిం బోవనేసె.
అయ్యది ఘాతడెందముగల రక్కసు లూపిరి
లేనివారలై వెలవెలఁ దన్నుకొని భూమిపైఁ బడు
చుండ ననేకకోట్లపిడుగు లొక్కుమ్మడిఁ బడిన
చందంబున విభీషణుని మేడకంబమునకు నాటె.
అట్లు నాటినయంబకమును నిశాచరభర్త గాంచిన
వాఁడై తనలో నరుదందుచు "నౌరా! యీబాణ
మెచటనుండి యిచటికి వచ్చి నాటినది. దీనిఁ బ్ర
యోగించిన మేటివిలుకాఁ డెవఁడు? ఆహా! యిది
వఱకును నిట్టిచిత్రము నెన్నఁడును జూచి యెఱుఁ
గనుగదా! అమితపరాక్రమవంతులని పేరువడసిన
నాభటులందఱు దీనిధాక కోర్వఁజాలక నేలంబడి
పీనుఁగులవలె మూర్ఛితులై యున్నవారు. ఇదయేమి
విపరీతనిమిత్తసూచకమో" యని తలంచుచు వారి
ననేకోపచారములచే మూర్ఛఁదేర్చి పదంపడి యా

బాణపుచివరఁ వ్రేలుచున్న కమ్మఁ దిలకించి విప్పి కర
ణమును రప్పించి దాని నతనిచేఁ జదివించి యంత
యుఁ దెలిసికొని సంతసించి సభ నంతయు నెగాదిగఁ
బాఱఁజూచి "పరాక్రమశీలురగు రాత్రిచరులారా!
మనకరణము చదివినదంతయు వింటిరిగా? ఈభూ
మిని బాలించుచున్న రాజులలో నిదివఱ కెన్నండే
నియు నెవ్వఁడైన నిట్లు చేయఁగాఁ జూచియైనను విని
యైన నుంటిరా? ఈసాహస మితనికిఁదక్క త్రిలో
కములయం దెవరికి గలదు? అగుటవలన మన మితని
మానవమాత్రునిగాఁ దలంపరాదు. ఈమహానను
భావుఁడు మున్ను దేవతలమొర నంగీకరించి దుష్టు
లను సంహరించి శిష్టులను బరిపాలించుటకై కోస
లాధిపతి యైనదశరథమహారాజునకుఁ దనయుఁడై
పుట్టిన శ్రీరామచంద్రునకు హనూమం డగునని
తలంచెద. ఈతనికార్యము మనము శిరసావహించి
శీఘ్రముగా నెఱవేర్పవలసియున్నది. అట్లు చేయని
యెడ మనకు గొప్పప్రమాదము తటస్థింపక మాన
దు. కావున మీర లిపుడు సత్వరముగా వెడలి
మనపురంబునంగల సరోవరంబులన్నియుఁ గలయ
వెదకి యత్తమ్ములం గోసికొని హస్తినాపురంబున
కరిగి యట బీభత్సునికిం దక్కఁ దక్కినవారి కంటి
కగపడక వాని నతని కొసంగి రం" డని చెప్పె.

అదివిని వారిలోఁ గొందఱు రాక్షసవీరులు విఱ్ఱవీగుచుఁ దమరాజునాజ్ఞ తలఁదాల్చి యతనివలని యుత్తరువును బొంది యచటు వాసి చని లంకాపురంబునం గలకొలంకులన్నియు శోధించి తమకు వలసిన పుష్పసమితిం గోసికొని యశరీరులై యాకాశమార్గమున సప్తసాగరము లవలీలం దాఁటి యెడనెడఁ గల పత్తనంబుల విలోకించుచుఁ బోయి పోయి ముందటఁ బరాక్రమవంతులగు క్షత్రియుల కునికిపట్టుగాఁ గలదియును, గోరఁదగినసమస్తవస్తువులు తనయందుఁ గలదియును, గొప్పయగడ్తలచేఁ జుట్టఁబడినదియును, జక్కనికోటలు గలదియును, బొడవగు సౌధములచే నొప్పునదియును, (రథగజతురగపదాతులనెడి) చతురంగవర్గములచే నిండినదియును నగు హస్తినాపురంబుం గని గవఁకులు దాఁటి పురిలోనికిం జని యందుఁగల చిత్రవిచిత్రంబుల కెంతయు నానందించుచు మనలంకాపురం బిప్పురంబునకు సాటి కాఁజాలదని యొకరికొకరు చెప్పికొనుచు నెట్టయెదుట సుందరముగఁ గన్పట్టుచున్న బంగరుమేడలోనికిం జని యందు నొక్కెడ రత్నమయంబై వెలింగెడిబంగరుపీఠముపైఁ గూర్చుండియున్న ఫల్గునిం గాంచి మనప్రభుం డానతిచ్చిన నరుం డితఁడే కాఁబోలు నని నిశ్చయించి తమతమ

నిజరూపంబులం దాల్చి యాతనిముందు నిలిచి జోహారు లొనర్చుచు, "అయ్యా! మేము లంకాపురాధీశుం డగువిభీషణునిభటులము; ఆతఁడు తమ కీకెందామరవిరుల నిచ్చి రండని మమ్ముఁ బనిచిన వచ్చినార" మని యావిరు లతనిముం దిడిరి. విజయుఁడు వానిం గాంచి సంతసించినవాఁడై "యో రాత్రించరులారా! మీయేలికకు నాయందుఁ గల యనురాగమున కేనెంతయు సంతోషించినాఁడ ననియు, నిరంతర మతనిసేమమును విచారించుచుంద ననియుఁ, దనకంటెను రెండవవారెవ్వరును నా కాప్తుఁడు లేఁడనియుఁ జెప్పుఁ" డని చెప్పి పిదప నంపిన వారు వల్లెయని మఱలి లంక కరిగి యావద్విషయమును విభీషణున కెఱింగించి యతనివలన మన్ననఁ బడసినవారైరి.

ఇట్లు గిరీటి తనకు విభీషణుఁ డంపినపుష్పములఁ దనసోదరులకుం జూపి "మీరలింకఁ దడవు సేయక వ్రతానుష్ఠానకాలము సన్నిహితంబు"డని పలికి పరిచారికల నటకు రావించి వారితో "నీపుష్పముల మాజననివ్రతమునకుగా లంకాపురినుండి తెప్పించితి గాన వీనిం జాగరూకతతోఁ గొనిపోయి యామె కొసంగుఁ"డని చెప్పి యిచ్చి పంపె. వారవి గొనిపోయి యద్దేవిముందటఁ బెట్టి వర్తమాన మెఱింగింప

గొంతి మిక్కిలి సంతసించినదియై తనలో "ఆహా! నా భాగ్య మేమని చెప్పవచ్చును! మానవలోకమున లేని యీపూవులను నాకొఱకై ఫల్గునుం డతిప్రయాసమున నసురలోకముననుండి తెప్పించెనఁట. ఆహా! నేఁడుగదా నేను ధన్యురాలనైతిని. నేఁడుగదా నేను శివునిఁ బూజింపఁ బాత్రురాలనైతిని. నేఁడుగదా నానోము ఫలించినది!" అని తలంచుచుండె.

అప్పు డప్పురంబున మూఁగియున్న రాజలోక మీధనంజయుం డెప్పుడు తనపరాక్రమము మెఱయ భూమ్యాకాశంబుల కంప మేర్పడఁ గట్టి యామార్గమున నైరావతాదుల నిలుపఁ దేఁగలఁడో, ఎప్పు డది నేత్రోత్సవముగాఁ జూడఁగలమో యని యొకరితో నొకరు గుసగుస లాడుచుండిరి. అత్తఱి ధర్మనందనుండును బెద్దలవలన నొకశుభదినంబు నిశ్చయించి పురంబు శృంగారింపఁ జారుల నియోగించిన వా రప్పటం గలప్రతియింటిలోని యలంగ స్తూరిని మేదించిన శ్రేష్ఠతరమగు పన్నీటితో నలికి పచ్చకప్పురపుఁబలుకులతోడను, ముత్తియములతోడను ముగ్గులువెట్టి బంగరు యరఁటికంబములను ద్వారములకుం గట్టి ప్రతివీధులయందును నానావిధపట్టుబట్టములతోడను,గలువ పూదండల

తోడను దోరణము లొనర్చిరి. ఇట్లాపురము సకల
విధాలంకారముల కాటపట్టై రెండవయమరావతి
యుంబోలె నొప్పుచుఁ జూచువారికి నేత్రోత్సవ
మును గొలుపుచుండె. అంతఁ బురంబు నూతనము
గా నలంకరింపఁబడుట నర్జునుఁడు గాంచి సంతసిం
చినవాఁడై పెద్దలయనుమతంబున నిరంతరము గం
ధపుష్పాక్షతలచే నలంకరింపఁబడినదియును, విజయ
లక్ష్మికి నివాసస్థానంబై యొప్పునదియును, భయం
కరశస్త్రాస్త్రసమన్వితమైనదియునునగు నాయుధా
గారముం బ్రవేశించి తనమదిలో బ్రహ్మవిష్ణుమహే
శ్వరులను భక్తితో ధ్యానించి పిదప ధర్మనందనున
కును, గొంతికిని బ్రాహ్మణోత్తములకును వినయ
ముతో వందనము లాచరించి యందున్న వింటి నవ
నీలం బుచ్చుకొని పరాక్రమవంతుఁడై విజృంభించు
చుఁ జూచుచున్న రాజులకు భయమును, నాశ్చర్య
మును జనింపఁగా నెక్కుపెట్టి సమస్తదిక్కులు బీఁట
లు వాఱునట్లుగా నారిని బ్రమోయించి యొక బాణ
మును సంధించి యాయొకటి పది, పది నూఱు,
నూఱు వేయి, వేయి పదిలక్షలు, పదిలక్షలు పది
కోట్లు, పదికోట్లర్బుదములై కడపట లెక్కించుట
కలవిగాక వృద్ధినొందించి హస్తినాపుర బహిరంగ

ణాము మొదలు అమరావతికోటకొరడు వఱకు సోపానమార్గమునుగట్టె. ఓజనమేజయా! ఇక్కరణి నర్జునునిచే విడువఁబడిన బాణవేగమునం బొడమిన మారుతముచే దిక్తటంబులం గలకులపర్వతము లొడ్డగిలి తఱచుగా భువిపైఁ బడుచుండె. సప్త సముద్రములు దిరుగుడువడుచు వికలతనొందె. మేఘ ములవరుసలు చెల్లాచెదరయ్యె. సమస్తనదులు దమలోఁ నీటిని వెనుకవైపున కెగఁదన్నుచుండె. లోకము లన్నియుం గలఁతనొందె. అయ్యుత్పాత ముం గనుంగొని సురలు బెగడందిరి. అమరేంద్రుం డును నతనిపరాక్రమమున కచ్చెరువంది యచ్చో నున్న త్రిదశులను దిక్పాలురను గలయ విలోకించి “చూచితిరే యీసాహసంపుఁగృత్యము! ఇది యిత నికే చెల్లును. మనము పూర్వము రఘుకులనాయ కుం డగు శ్రీరామచంద్రుం డనేక మర్కటుల సహాయముగాఁ గొని వారిచేఁ గొండలను దెప్పించి సముద్రమునకు నంతెనఁగట్టినదే గొప్పకర్జమని తలంచుచుంటిమి. అట్లుగాక నేఁ డక్కిరీటి యొకసా యకమును సంధించి దాన ననేకములు వొడము నట్లుచేసి వానిచే నాకసమునకును భువికిం *దాపలు గట్టె. కావున నవ్వీరాగ్రేసరునియభీష్టమును దీర్చు

---

* తాపలు=మెట్లు.

టయే మనకు మంచి"దని వారితోఁ జెప్పి "నేను ము న్నే దేసి యొక నెపమున నీయాపదం బాపికొన వలయునని యెంచి మదీయపీటికిని హస్తినాపురంబు నకును మార్గము లేమిచేతను నైరావతము మదించి యుండుటచేతను నీచెప్పినయవి యంపుట కసాధ్య ముగా నున్నదని యీ రెండువిషయముల జాబు వ్రాసి పంపినందుల కతఁడు ప్రచండాఖ్యునితోఁ జెప్పిపంపిన రెండువిషయములలో నొకటి నెఱవేఱి నది. రెండవదానికిం దనవారిలో నొకని నంపుము ననియె. ఆవచ్చెడిహాఁడును యెంతవాఁడో యదియుఁ బరీక్షింతము కాని" మ్మని తనకుఁ దా ననుకొని యూరకుండె. అది యట్లుండ నిట ధర్మజభీష్మాదులు భీమసేనుం గనుంగొని "నీవు నీసోదరుఁ డొనర్చిన సోపానమార్గమునఁ బురందరునిపురంబున కరిగి యతనియెడ వినయవిధేయుఁడవై మెలంగి మనము నిశ్చయించుకొన్నశుభలగ్న మాసన్నము గాకము న్నె మనపురంబున కైరావతముఁగొని రావలయు. అందఱము నీరాకకెదురుచూచుచుందుము. త్వర గాఁ బోయి ర"మ్మని చెప్పిన వాయుపుత్రుం డందు లకు సమ్మతించినవాఁడై దివ్యవస్త్రమాల్యాభర ణాదుల నలంకృతుఁడై గదాయుధమును మూపుపై నిడికొని పెద్దల కందఱికిని బోయివత్తు నని చెప్పి

నమస్కారము లొనర్చి వారిచే నాశీర్వాదములం గొని కవ్వడి యొనర్చిన శరపథంబున నమరావతి కరిగి నగరిద్వారమునం గాపున్న చారులు గని వానితో "నే నజాతశత్రునిగూర్మితమ్ముండ; నా పేరు భీముఁడందురు. అగ్రజునిపంపున నైరావతముం గొనిపోవుటకై యిటకు వచ్చినాఁడ. కావున నీవృత్తాంతమును మీప్రభువగు పాకశాసనుని కెఱింగింపు" మనవుడు వాఁడు వల్లెయని చని యావర్తమానమునంతయుఁ బురందరునితో విన్నవించిన నతండు విని, "ఔరా! ఇదేటియాగడము! మిక్కిలి మదించియున్న మదీయదంతావళము నెట్లు భీముఁడు గొంపోవఁగలఁడు? వీనివలన నగునా! కాఁజాలదు. తుదకు వీఁ డిక్కరీంద్రమువలన మడియుట సిద్ధము. తెలిసి తెలిసి ప్రాణమును బోకార్చుకొన నెంచిన వీనివెఱ్ఱితనము నేమనవచ్చును? 'వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః' అనుమాట యథార్థమయ్యెంగదా! కాని మ్ము! అట్లు జరిగెనేని మఱల నిక్కార్యమునకు మఱియొకఁడు తలపడఁడు. ఒకవేళ నరుఁడేవచ్చెనేని యతఁడు నారాయణాంశసంభూతుండగుటం జేసి నెఱవేఱవచ్చును. అది యప్పుడు చూచుకొందు" మని తనలోఁ దలపోసి యటనున్న సభ్యులం గనుంగొని "మీ రెవ్వరును భీమునితోడఁ గరియున్న

నెలవునకుం బోకుఁ”డనియాజ్ఞాపించి నిరభ్యంతరముగా వాని నిట కంపుమని భటున కుత్తరువుచేసిన, వాఁడు భీమునికడ కరిగి, “అయ్యా! మాయేలిక మిమ్ము నిరాటంకముగాఁ బంపుమని నా కుత్తరువు చేసిరి. లోపలికిం బొం”డని చెప్పె. అందుల కామరున్నందనుఁడు మఘువునకుఁ దనయందుఁగల గౌరవమున కెంతయు సంతసించుచు, నచటనుండి కదలి యనేకద్వారములం గడచి లోనికిం జని యందొక్కెడ దిక్పాలురును, మహర్షులును, సిద్ధులును, సాధ్యులును మొదలగువారు పరివేష్టించి యుండ సుధర్మామధ్యమునం గొలువుదీరియున్న విబుధవల్లభునిం గాంచి కరములు మొగిడ్చి నమస్కరించుచు నిలిచియున్న యతనిం గని శతమన్యుఁడు దటాలున సింహాసనంబు డిగి యాలింగనము చేసికొని తగుపీఠము నొసంగి సేమమును విచారించి పిదప “మారుతీ! ఏను మున్నె కరి మదించియున్నదనియు దానిం బట్టుట కేరి కలవిగాకున్నదనియుఁ జెప్పి పంపితినిగదా! అగుటవలన నిపుడు దాని నీవ పట్టుకొని పోవలయు” నని చెప్పిన నది వినినవాఁడై యా గాడ్పుపట్టి మిక్కిలి సంతసించి యట్లే చేయుదు నని యతని నియ్యకొలిపి యదియున్నచోటు నడిగి

మారుతి=భీముఁడు.

తెలిసికొని యచటికిం బోయి దానిం బట్టుటకుఁ సమీపింపఁగా నది గీపెట్టుచుఁ దొండము విసరుచు దగ్గఱకుం జేరనీయకున్న నతం డలిగినవాఁడై తన దక్షిణకరంబుఁ జాచి దానితుండమును బట్టికొని ముందువైపునకు లాగి తటాలున వంగి వామహస్తమున దానిపాదములం జేర్చిపట్టి క్రిందఁ బడఁ ద్రోసి నాల్గుపాదములను తుండమును నొక్కటిగాఁ జేర్చి యినుపగొలుసులచే బిగించి మూటకట్టుగాఁ గట్టి యాపాదములమధ్య గదాయుధముం జొనిపి పైకెఁ దూకి వీపున వైచికొని ఱేనిసన్నిధికి వచ్చి "నేఁ బోయివచ్చెద సెలవొసంగుఁ" డని నమస్కరించె. భీముఁడు విశాలమగు ఱొమ్ముభాగముగల వాఁ డగుటచేఁ దన మూఁపున వ్రేలుచున్న గజమింద్రునికంటెకగపడమినందున నతఁడు "ఏఁ ఐరావతముచే శిక్షింపఁబడి చావకఁ దప్పించుకొనివచ్చెంగాఁబోలు" నని నిశ్చయించి "భీమా! అదేల నివచ్చినకార్యమును నెఱవేర్చుకొనక రి హస్తుఁడవై నాతోఁ బోయివచ్చెదనని చెప్పుచున్నాఁడవు. ఏమి వృత్తాంత" మని యడిగె. అందుల కాభీమసేనుఁడు దన మొగంబునం జిఱునగవు మొలకలెత్తఁగా "విబుధేంద్రా! ఏ నొకప్పుడును నాకార్యమును సాధించుకొనక వ్యర్థుఁడనై పోవువాఁడను గాను. తమయై

రావత మిదిగో నీఁపుపై నున్నది చూడుఁ" డని యక్కరిని భువిపైఁ బడనేసె. ఆసాహసముం గని సభయందున్న దేవతలును, సిద్ధులును, విద్యాధరులును, కిన్నరులును, కింపురుషులును మొదలగు వారు తమలోఁ గొంద "ఆహా! ఇది యేమివింత? పూర్వము * నిలింపబృందము లచ్చెరువందుచుండఁ గాలోకవిద్రావణుం డగురావణునియురము నెద్దితన దంతముచేఁ బొడిచిచిహ్నము గావించెనోయది నేఁ డీభీమసేనునివీఁపునఁ గుక్కపిల్లవలె వ్రేలుచుండెఁ గదా" యని తలంచువారును, మఱికొంద "ఱితనికిఁ బదివేలయేనుఁగులబలముకలదని తెలిసినవారు వచింతురు. అంతటివాని కొకయేనుఁగునెత్తుట యొక యతిశయములోఁ జేరనదగునా" యని యెంచువారును, గొందఱు "చిన్ననాఁడే తల్లిచంకనుండి జారి బండపైఁ బడి బ్రద్దలుచేసిన వజ్రకాయుం డగునీతని కిక్కరిమద నుడంచుట యొకలెక్కలోఁ జేరిన దగునా" యని యనుకొనువారును నై యుండిరి. పాకారియుఁ దనదైయైరావతము పడినపాటును భీముని బలంబును గాంచి గడగడ వడంకి, "యోగాడ్పుపట్టే! ఇది పూర్వము పాలసముద్రమును మథించుకాలమున నాకు గౌరవవాహనముగా లభించినది. అట్టి

* నిలింపులు=దేవతలు.

దీనిని నీ విట్లు నిర్లక్ష్యముగాఁ గొనిపోవుటవలన నా గొప్పతనమునకుఁ దప్పక హానికలుగును. ఇంతియ గాక మీగౌరవాతిశయమునకును గొఱంత కల్గునని యెఱుంగుము. ఎప్పుడు నీకర మిక్కరిశరీరమున సోఁకినదో యప్పుడే దీనిమదము నశించె. కావున నిపు డొక్కనిమిషమాత్రము సిదానింతువేని దీని నలంకరింపఁజేసి నీవెంటం బుచ్చువాఁడ" నని చెప్పి "యీసామజరాజమును గొనిపోయి శీఘ్రముగా శృంగారించి యిటకుం గొనితెం" డని తనభటుల కాజ్ఞ నొసంగె. వారు తమప్రభునాజ్ఞఁ దలఁ దాల్చి యాదంతికట్లు విప్పి వేఱొకచోటికిం గొని పోయి నానావిధవస్త్రభూషణాదులచే దాని నలంకరించి మఱల *జిష్ణునియాస్థానమండపమునకుం గొని వచ్చిన దాని నయ్యింద్రుఁడు సహస్రనేత్రములం దిలకించి యానందించినవాఁడై యావల సభనంతయుఁ దేరఁబాఱఁజూచి యందున్న సిద్ధవిద్యాధరాది యక్షగణంబులను నారదాది మహర్షితండంబులం గనుంగొని మీరలు కల్పవృక్షకామధేనుచింతామణి మొదలగు దివ్యవస్తునిచయములను నమరకాంతాసమూహములను మీ వెంటఁ బెట్టుకొని యీసామజరాజముతోడ భీమసేనుని వెనుదగిలి హస్తి

* జిష్ణుఁడు=ఇంద్రుఁడు.

నాపురంబునకుం బోయి యచ్చట గొంతినోము నయనానందముగఁ దిలకించి యామఱునాఁ డెప్పుటివలె నిచ్చటికి వచ్చి చేరుం"డని వారి కాజ్ఞాపించి యనిపె.

అంత నాదేవకరి తనచుట్టు నూఱుకోట్లదేవతలు సేవించుచు రాఁగా నింద్రనందనుం డొనర్చిన సోపానమార్గమున మహాదద్భుతముగాఁ గరిపురమునకు వచ్చుచున్న నక్కరిని దేవతండమును ధర్మనందనుండును, దనసోదరవర్గమును, ధృతరాష్ట్రవిదురాదిపెద్దలును దూరముననే నుంచి పులకితశరీరులై శిరంబులం గరంబులు మొగిడ్చి వందనములాచరించుచుండిరి. అయ్యమరులును వారిమ్రొక్కులం కలరి దిగ్గజరాజముతోడ భువి కవతీర్ణులై పురబాహ్యమున నిలచియుండిరి. వారిం గాంచి ఫల్గునుండు పరమానందభరితహృదయుఁడై వెంటనే తల్లికడ కరిగి నమస్కరించి "యవ్వా! నాప్రతిన యొనర్చిన మేరకు బిడౌజుని యైరావతముతోడ సమస్త సంపదలం గైకొని వేల్పులదె మనభీమసేనుని వెంటఁ బురము వెలుపల వచ్చి నిలచియున్నవారు. కానఁ దడవుసేయక వ్రత మాచరింప యత్నింపుము." ని పలికిన కొడుకుం గుంతి కౌఁగిటఁ జేర్చినదియై యానందించుచు "నాపుత్రరత్నమా! నేఁడు నీభుజ

బలసత్త్వముచేఁ బాండవభోజవంశములు రెండును స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకములం బొగడందండి పావనం బయ్యె" నని పలుతెఱంగులం గొనియాడి యతఁ, పిడ్కాలిపి పిమ్మట వ్రతమాచరింప నుత్సాహము గలదియై పుణ్యజలంబుల మంగళస్నాన మొనర్చి దుకూలవస్త్రములం గట్టి దివ్యవస్త్రమాల్యాభరణా దులఁ దాల్చి బంగరుపాలకిపై నెక్కి పుణ్యాంగనలఁ గొందఱఁ దన వెంటఁ గొని గాంధారీదేవిమందిరం బున కరిగి యద్దేవిపాదకమలములకెఱఁగి, "అక్కా! నేఁడు నే నైరావతవ్రత మనుష్ఠింపఁ దలఁచితి. అం దులకై మనకవ్వడి యమరేంద్రుని వీటంగల సమ స్తవస్తునిచయముతోడ నైరావతమును బురబాహ్య మునకుం దెచ్చియున్నవాఁడు. అగుటం జేసి తామును నాతోడ నానోమునోమ నచటికి విచ్చేయవలయు" నని ప్రార్థించిన విని సుబలనందన తనలో "నాహా! ఈకుంతి మున్నేను వ్రతమొనర్చునపుడు తన్నుఁ బిలువకుంటి ననునసూయచే నేఁడు నాకుం జిన్నత నముగలిగింపవలయునని యెంచి కవ్వడివలన దేవేంద్రు నిదివ్యవస్తుచయమును నైరావతముం దెప్పించుకొని యొప్పునకై నాతోడ నోము నోమ నీవును రావల యునని పలుకుచున్నది. ఔరా! నే నంత బేలనగు దునే! నా కెంతసంపదయున్నను నెందఱుసుతులున్న

ను నేమి ప్రయోజనము? పట్టపుదేవినై పరాక్రమవంతులగు నూర్గురుసుతులం బడసినగాంధారి మంటియేనుఁగును బూజించె. పేదరాలికి మూఁడ నేవురుసుతులతోడఁ దనకడ జీవించుచున్నకుంతి యుమరకరిం బూజించె నని లోకులాడుకొని నవ్వకుందురా? ఏ నెంతబుద్ధిమాలినపని సేసి నాకును నాసుతులకును నవమానముఁ దెచ్చుకొంటిని? ఇంక గడచిన కార్యమునకుఁ జింతించుట గతజలసేతుబంధనము వంటి"దని నిశ్చయించి కపటము లేనిదాని వలె నటించుచుఁ "జెల్లెలా! నేనేల? నీవే ప్రతిమొనర్పు"మని ప్రత్యుత్తరమిచ్చె. అదివిని కుంతి యేమియుం దోఁచనిదై కొంతతడ వూరకుండి పిదప "అక్కా! భాగ్యవంతులతో భాగ్యవంతులును, బీదలును గలసిమెలసి యుందురుగాని, బీదలతో నొకప్పుడైనను బీదలును భాగ్యవంతులును గలసి మెలసి యుండరని జను లాడుకొనుచుందురుగదా! అదేవిధి మేము పేదలమగుటచే మాయందుఁ గొంచెమేనియుఁ గనికరములేక రానని వచించుట నీకుఁ బాడి యగునా!" యని నిష్ఠురోక్తు లాడిన నవి యా గాంధారిపీనులకు ములుకులవలె నాటిన దండతాడిత భుజంగంబుకరణి మండిపడుచు "భళా! నీనిష్ఠురోక్తు లింకం జాలుఁ జాలింపుము. మేము మృత్తికతో గరి

నోనచ్చి పూజింపఁగా నీ వైరావతమునే తెచ్చుకొంటి
వి. దీన నెవరు భాగ్యవంతులో యెవరు పేదలో యది
యందఱెఱుంగుదు" రని కుంతి నెత్తిపొడిచె. అందుల
కాకుంతి "యక్కా! నీవును నాసంపద కర్హురాలవే
కదా! అది యట్లుండనిమ్ము. ఒకవేళ నీకు నాయం
దుఁ గరుణ లేకయున్నను నీపట్టియగు పార్థునియందై
నను గరుణగలదానవై మాఱాడక నాతోడ నోము
నోమ రావలయు" నని బలాత్కరించుచు బతిమాలు
చున్న నాపాండుసతిని ధృతరాష్ట్రదేవి కన్నెత్తి
చూడక చిడిముడిపాటుతో వర్తించుచు "నన్నేల
బలాత్కరించెదవు? నేను మున్నె నిన్నుఁ బిలిచిన
గదా నీవు నన్నుఁ బిలువవలయు. అది లేమిం
జేసి నీపొత్తు నాకును, నాపొత్తు నీకును వలదు
పోపో" మ్మని ధిక్కరించి పలికె.

అంతటఁ గుంతీదేవి యేమియుం బలుకనేరక
యచటనుండి కదలి భీష్ముని మందిరంబునకు వచ్చి
యందు విచారసహితుఁడై యున్న *గాంగేయుని చర
ణకమలములకు మ్రొక్కి తాను గాంధారీదేవిని
వ్రతమాచరించుటకు రమ్మని పిలుచుటయు, నందుల
కాతవ్వ వచించినదంతయు నతని కెఱింగించిన నా
శాంతనవుఁడు విని "ఓసాధ్వీమతల్లీ! తాను నిన్నుఁ

* గాంగేయుఁడు=భీష్ముఁడు.

బిలువకున్నను నీవు తన్నుఁ బిలిచినది యుత్తమము. అట్లు పిలిచియు రాకుండుటచే నందులకు మనమేమిఁ చేయఁగలము?" అని యామె నూఱడించి "యమ్మా! వ్రతనిర్ణయకాలము సమీపించినదగుటచే నింకఁ దడవుసేయక నీ వక్కఱియున్న చోటికి కరుగవలయు. అదిగో చూడు సమస్తదేశనృపాలురును, బాలురును, స్త్రీలును, వృద్ధులును గుమిగూడి యట కరుగుచున్నవారు. తామసించితివేని లగ్నము దప్పిపోవును. అంతట సర్వమును విఫలమగు" నని చెప్పి యథోచితముగాఁ దనకుఁ గలిగిన దివ్యాభరణాను లొసంగి యామెను దనవెంట నిడికొని పురంబు నిర్గమించి యమరదంతావళం బున్నయెడ కరిగిన నాకుంతి యచటికి వచ్చియున్న ప్రజలం గనుంగొని సంతసించినదియై తటాలునఁ బాలకిం డిగ్గి యైరావత ముకడకుఁ జేరి దానిం గంధపుష్పదీపధూపాదులం బూజించి పిదప వరుసగాఁ గల్పవృక్ష కామధేను బృందారకసందోహంబుల నర్చించి తదుపరి దేవాప్సరసలగు రంభాదిస్త్రీలను దుంబురునారదాదిము నిగణంబులను వారివారిం దగినభంగి సత్కరించి యందఱం దనవెంటఁ బెట్టుకొని యటకు దాపునఁ బరమపావనియై యొప్పుచున్న భాగీరథీనదికిం జని స్నానమొనర్చి యిసుకతో శివలింగము నొనర్చి

దానినిసాంగముగ నానావిధములఁ బూజించి యనం
తరము దనతోడవచ్చిన పుణ్యకాంతలకుఁ బెక్కు
వాయనదానంబు లొసఁగి బ్రాహ్మణోత్తములను
ధనధాన్యభూధేనుసంతతులచేఁ దృప్తినొందించి పేద
లకును యాచకులకును సంతృప్తికరముగాఁ గోరిన
వానినెల్ల నొసంగి యటనుండి యింద్రకరి నెక్కు
వేడుకతోఁ దాను దనసుతులు పెద్దలు మున్నగువారి
తోడ నది యున్నచోటికేగి నమస్కరించిన నగ్గజ
ము దటాలున భువికి వంగి తనవీఁపునం గొంతి
నెక్కించుకొనియె. అదిగని దేవత లానందంబునం
బారిజాతాదిదివ్యసుమవర్షంబు గురియించి దుందుభి
ధ్వను లొనర్చిరి. రంభాదివేశ్య లరుదుగా నాట్య
ములు సలిపిరి. తుంబురునారదాదిమహర్షులు మిక్కు
టముగా నాశీర్వాదము లొనర్చుచుండిరి. మఱియు
నయ్యవసరంబునఁ గొందఱు నిర్జరాంగనలు బృం
దారకేంద్రుని యనుమతంబున సంపూర్ణసుధాకర
బింబంబుంబోలిన వెలిగొడుగుఁబట్టుచుండఁగా మఱి
కొందఱు దేదీప్యమానములగు బహువిధరత్నము
లం బొదుగఁబడిన వింజామరల నిరుపార్శ్వముల
వీచుచుండఁగాఁ గొందఱు సిద్ధవిద్యాధరఖేచరగణం
బులు వెనుక ముందఱం గొలుచుచుండఁగా నిఖిల

భూసురాంగనానివహంబును నలుగెలంకుల సేవిం
చుచు రాఁగా ధృతరాష్ట్ర భీష్మ విదుర ధర్మజ
భీమార్జున నకుల సహదేవులును దక్షిణ నాత్మజనం
బులును నుత్సహించుచు ముందు నడువఁగా, భూ
సురులయాశీర్వాదంబులు మిన్నుముట్టుచుండ వంది
మాగధ పాఠకజనంబులు స్తోత్రపాఠము లొనర్చు
చుండఁ జూచువారలకు నయనానందకరంబుగాఁ
బురంబులోనికిఁ బ్రవేశించి పోవునెడ నప్పత్తనంబు
నం గలస్త్రీలును, బురుషులును, బాలకులును, ముదు
సళులును బ్రతివీధిని మెద్దెలయందును మేడలయం
దును, ముంగిళులయందును గుంపులుకట్టినవారై
"యాహా! గాంధారికింబలె స్త్రీలకప్రయోజకులగు
పుత్రులు నూర్గురుండిన వారివలనం బ్రయోజనం
బేమిగలదు? అర్జునుఁ బోలినవాఁ డొక్కరుం డుం
డినం జాలదా! ఇక్కుంతీదేవి తనపూర్వజన్మమున
నేతప మాచరించి యితనిం గనినదో యెఱుంగము.
ఔరా! ఈసాధ్వీమతల్లి నేఁడు లోకమున సాటిలేని
ఘనత వహించె" నని యొకరితో నొకరు చెప్పికొను
వారును, కొందఱు "ఎల్లు,

"శ్లో. శర్వరీ దీపక శ్చంద్రః ప్రభాతో దీపకో రవిః,
త్రైలోక్యదీపకో ధర్మః సుపుత్రః కులదీపకః."

చంద్రునివలన రాత్రియు, సూర్యునివలనఁ బగలును, ధర్మమువలనఁ ద్రిలోకములును, సత్పుత్రునివలన వంశమును బ్రకాశించునని పెద్దలు వచింతురో, యట్లు నేఁ డియర్జునునివలన వంశమునకంతటికిని ఖ్యాతి గలిగెఁగదా" యని చెప్పికొనువారును నై యానందపరవశు లగుచుండిరి. ఇవ్విధంబునఁ గుంతీదేవి మిగుల వైభవముతోఁ బ్రతివీధులయందును మెరవడిద్దై కడపటఁ దనమందిరద్వారమునకు సరిగావచ్చి యనేకమంది సుందరీజనంబులు తన్నుం గొల్చుచుండఁగా లోనికిం జొచ్చి యావచ్చినస్త్రీలను దగినభంగి గౌరవించి తమతమ యునికిపట్టులకుం బనిచె. అంత సవ్యసాచియు సంతసించుచు వేల్పులం గాంచి "యోదివిజులారా! మీ యేలినవానియనుగ్రహమువలన నేఁడు మజ్జనని నోము సఫలత నొందె. కాన నింకం దడవు సేయక నిక్కరీంద్రమును వెంటఁబెట్టుకొని మీర లీయమ్ములఁద్రోవను బురుహూతునిపాలికిం బొండని పుచ్చి

వెంటనే యొకబాణమును సంధించి మున్ను గట్టిన శరసోపానమార్గమును దుత్తునియలు గావించి యనంతరంబచట నూఁగియున్న రాజవర్గములను దమతమపురంబుల కనిచె. కావున, ఓజనమేజయా! ఈకథ నెవరు విందురో, యెవరు వ్రాయుదురో, యెవరు చదువుదురో, వా రయ్యింద్రునిగృహాతిరేకంబునకుఁ బాత్రులై యవిచ్ఛిన్నంబు లగుసంపదలం బడయఁగల" రని చెప్పిన నా వైశంపాయనుని వాక్యంబులు విని జనమేజయుండు ముదితస్వాంతుం డయ్యె.

సంపూర్ణము.

స్వస్తిరస్తు.

చెన్నపురి : గోపాలకృష్ణ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.